

STADSVANDRING I CENTRUM AV MUNKEDAL

Stadsvandring från "Slaktarbacken" till "Bengtssonska villan" och vandring till Galgberget, torsdag den 23 juli 2020 kl 18;00.

Vill visa er ett samhälle i förändring, från en jordbruksbygd till ett modernt samhälle.

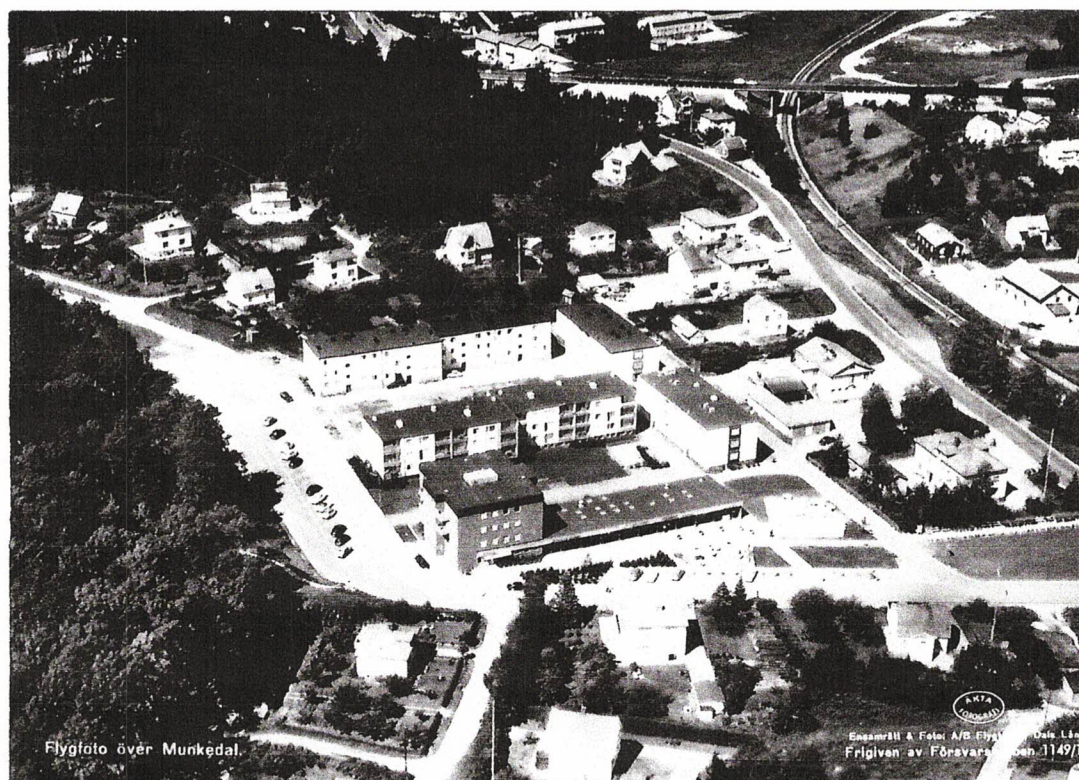
Fotot visar hur centrum såg ut omkring 1964. Före 1959 var området där hyreshusen ligger åkrar som brukades av Lilla Foss gård.

Nordbergska stiftelsen som ägde området sålde det till kommunen som påbörjade "moderniseringen" av det som kom att bli nuvarande centrum.

Detta och en del annat vill vi berätta om tills vi avslutar på Galgberget där vi får ta del av Munkedals äldre och delvis mörka historia.

Välkomna

Björn Jacobson och Mikael Lindahl

STADSVANDRING I MUNKEDALS CENTRUM

En vandring med guidning från "Slaktarbacken" (från järnvägsstationen mot Västra Åtorpsvägen) till Solliden (numera Sollidens SPA) utmed Stationsvägen och Strömstadsvägen.

Fredagen den 26 juli 2019 klockan 13:00.

Stadsvandringen är en repris från vandringen den 25 oktober 2014. Sedan förra vandringen har det hänt en del med verksamheterna i några av objekten. Dessa får vandrarna höra på plats. Det tryckta materialet redovisar situationen 2014 och bakåt i tiden. Vi berättar vad som hänt i området sedan järnvägen kom till orten och utvecklingen mot det moderna samhället som det ser ut idag. Vi kanske drar en och annan skräna som exempel på hur folk levde i litet stationssamhälle som sedan länge har försvunnit. Vi är också glada om vandrarna ställer frågor så våra historiska kunskaper om samhällets utveckling sätts på prov.

Välkomna till en vandring i dagens centrum.

Björn Jacobson Mikael Lindahl

SLAKTARBACKEN

Backen från järnvägsstationen mot Åtorp och Långedalsvägen har av många kallats för slaktarbacken. I toppen av backen låg tidigare ett hus som hette Jonshogen. Härifrån kom en brödraskara som hade tillnamnet "slaktarn", ex Ture "slaktarn" Olofsson. Kopplingen till slakteriverksamhet är osäker.

BIRGERS SKOMAKARVERKSTAD

På berget alldeles i korsningen mellan Stationsvägen och Jonsängsvägen i den sk "Hanssons hörna" låg förr ett litet grått hus. Där höll i många år skomakaren Birger Berntsson till med sin skomakarverkstad. I huset har också funnits fiskaffär och lokaler för Munkedals taxi. Huset brann ned i början på 1960-talet och skomakeriverksamheten upphörde. När sedan hyreshusen på Jonsängen skulle byggas några år senare sprängdes en del av berget bort för att bygga väg till Jonsängen.

JÄRNVÄGSSTATIONEN

Den tog i bruk samtidigt med invigningen av Bohusbanan i december 1903. Huset ritades av arkitekten i Kungliga järnvägsstyrelsen, Folke Zetterwall och blev standardmodell för Bohusbanan. Modellen var tänkt att anpassas till det norska statsbanenätet, men som vi vet så försvann dessa planer i samband med unionsupplösningen 1905.

PRESSBYRÅN- SPELBITEN

Kioskrörelse i anslutning till järnvägsstationen har bedrivits sedan 1920-talet eller däromkring. Den första kioskrörelsen etablerades av fröken Emma Lönnroth som byggde en kioskbyggnad i kanten av perrongen mot söder. Efter henne kom Pressbyrån som hade centralt avtal med Statens järnvägar (SJ). De byggde en helt ny byggnad 1957 med kiosk och cafe på den plats nuvarande byggnad står. På 1980-talet tillkom nuvarande byggnad som Pressbyrån några år senare sålde till en privat företagare. Numera har verksamheten ingen koppling till den ursprungliga företagsiden att vara service åt resenärer på järnvägen.

HANSSONS

1904, ett år efter Bohusbanans öppnande etablerade Artur Hansson en diversebutik mittemot järnvägsstationen. Huset byggdes med gaveln mot Stationsvägen. Huset finns fortfarande kvar. Det är den grå byggnaden bakom nuvarande affärshus och syns bäst från Jonsängsvägen. 1926 tillkom nuvarande affärshus med långsidan mot Stationsvägen. Det kom att inrymma järnhandel, kemikalieaffär och speceriaffär. Artur Hansson dog 1937 och affärerna hade tidigare övertagits av sönerna Melker med järnaffär/kemikalieaffär och Henrik med speceriaffär. Järnhandelsdelen var under en kort tid fritidsbutik på 1980-talet och sedan föregångaren till nuvarande Spelbiten. Därefter blev hela butiksytan den butik som är än idag. Ändringen från speceributik till nuvarande skedde när Munkedalhallen öppnades i början av 1970-talet. Den kom då att drivas av Henry Hansson tillsammans med

frun Christa som driver butiken idag. Övervåningen består av lägenheter och lokaler för Bohusläningens lokalredaktion. Under många år hade också tandläkare Karl-Axel Gyberg mottagning i en av de lokaler som är lägenhet idag.

HANSSONS- POSTEN- KOMMUNALKONTORET

Huset byggdes 1907 av Artur Hansson som privatbostad. Det kom att inrymma lokaler för Postverket som flyttade sin verksamhet från ELO Nelsons hus, närmast Kvistrumsbron tills man flyttade in i nya lokaler bredvid 1933. Foss kommun, senare Munkedals kommun hade sitt kommunalkontor i huset fram till flytten till nuvarande Centrum 4 i början av 1960-talet. Huset är återigen privatbostad.

POSTHUSET

Detta färdigställdes 1933 och Posten fick nya och ändamålsenliga lokaler. Posten fanns i huset tills i början av 1990-talet vid nuvarande Centrumtorget. Huset har i källarvåningen under åren bl a inrymt Winblads blomsteraffär i den lokal som numera inrymmer Cafe Corner (fd Cafe Älva).

SJ-HUSET

Huset byggdes omkring Lysekilsbanans tillkomst 1913 för att bli sk "boställshus" åt järnvägsanställda. Under en tid på 1980 och 1990-talen fanns Munkedals Taxi i huset. Det är numera privatägt hyreshus.

ELLEBORG- SILVEREHNS

Detta hus byggdes 1904 för att bli järnvägshotell. Övervåningarna blev resanderum och senare lägenheter medan källarvåningen kom att inrymma handelsverksamhet. Här har funnits bl a John Ahlanders bageri, Erik och senare Kaj Sörenssons frisersalong, damfrisering och hälsokostbutik. Under många år drev Georg Hansson (son till Henrik och bror till Henry) charkuteributik tills Munkedalshallen (ICA) öppnades i början av 1970-talet. Idag ägs huset, som är tillbyggt, av Olle och Ingegärd Silverehn som förutom privatbostad har lokaler för bl a fastighetsförmedling, psykiatrimottagning, optikbutik och bageriaffär.

SKANDINAVISKA BANKEN- PINGSTKYRKAN

Huset är byggt i början av 1900-talet och har huvudsakligen varit bankhus. Det är ombyggt och nuvarande utseende tillkom under tiden Skandinaviska banken ägde det. Det inrymde då bankkontor och tjänstebostad för chefen/kamreren. Under en tid på 1970 och 1980-talen ägdes huset av Johan och Anna Karlsson som bl a drev antikbutik under namnet Annas butik innan huset övertogs av Pingstkyrkan.

PETTERSSONS SKOAFFÄR- JOHANSSONS

Aron Pettersson kom till Munkedal på 1940-talet och etablerade skoaffär vid kvistrumsbron i huset Landsbro, senare AV Olssons. Efter nybyggnation fick Munkedal i mitten av 1940-talet en ny och fräsch skoaffär. Fastigheten och affären övertogs av Arne Larsson 1973 och skoaffären drevs av hustrun Kerstin och dottern Anne-Marie Hultman. 1998 flyttade Johanssons herrekipering till huset sedan den rörelsen övertogs av Martin Hultman som driver butiken idag.

OLLE PETTERSSONS HUS

Detta är ett äldre hus som blivit ombyggt. Det ägdes i många år av Olle Pettersson som bl a arbetade hos Sohlbergs och en tid drev snickerifabrik i Håby. I huset som innehåller lägenheter och affärsytor har det bl a varit/är damfrisering (som under flera år drevs av Olles fru Elna f Sandberg), pappershandel och trafikskola.

ARNES LIVS- CARLAS TEXTIL- ICA MUNKEDALSHALLEN

Här låg tidigare ett litet grått trähus. När Arne Larsson flyttat till från Brålanda någon gång på 1940-talet öppnade han charkuteributik i huset. Denna drevs till han fick nya lokaler i den nybyggda centrumlängan, under namnet Arnes Livs, i början på 1960-talet. Affärslokalen blev textil och manufakturbutik under namnet Carlas textil fram till 1968 då huset revs för att ge plats till det som skulle bli Munkedalshallen 1971. Det var bröderna Georg och Henry Hansson och Arne Larsson som tillsammans öppnade en modern ICA-butik tillsammans. Deras gamla butiker upphörde därmed.

VÄGPORTEN

Denna viadukt under järnvägen byggdes på 1930-talet för att ersätta den plankorsning som låg mittemot Sohlbergs snickerifabrik. Då trafiken på dåvarande Riksväg 2 (rikstväan) ökade efter andra världskriget blev vägporten en riktig flaskhals. Det var många, framförallt lastbilar som fastnade under järnvägsbron varvid trafiken fick ledas om över Stale och via den ännu till 1963 grusbelagda Bruksvägen. Vägen döptes senare om till E6 och 1963 öppnades den nya sträckningen på broar över Munkedal. Därefter blev vägporten och vägen genom samhället lokalväg. Vägporten användes fram till början av 2000-talet då den nya viadukten med rondell byggdes nedanför Johanssons herrekipering.

SAHLSTENS HUS- KONSUM (COOP)

Detta var från början ett mindre hus som byggdes om kraftigt på 1940-talet. I bottenvåningen har under åren bl a funnits elaffär/radioaffär (Lönqvist/Axelsson), blomsteraffär/begravningsbyrå (Otto Winblad), textil/manufaktur (systrarna Linden), bibliotek, taxi (Erling Sahlsten) mm. På övervåningen fanns under många år provinsialläkarmottagning före vårdcentralen blev färdig omkring 1960. En av de mera namnkunniga läkarna på senare tid var Knut Rehdin. Huset revs omkring 1975 för att ge plats åt den nya konsumhallen.

KONSUM- MODEBUTIK

Huset byggdes av Munkedals konsumtionsförening och stod färdigt 1930. Det kom att bli Konsums huvudbutik (som flyttat från nuvarande Sohlbergs affär) och det var här de berömda konsumbussarna var stationerade. I bottenvåningen blev det konsumbutik och på övervåningen kontor och tjänstebostad åt föreståndaren. Konsumföreningen uppgick i Konsum Bohuslän/dal på 1970-talet och då beslutades att bygga ny Konsumhall på den inköpta granntomten. Det "gamla" konsumhuset inrymmer sedan dess lägenheter, textilaffär, modebutik och damfrisering.

GERTRUD ANDERSSONS BAGERI- GRÖNA HUSET

Det gamla huset låg i nivå under Strömstadsvägen och bestod av ett ganska högt hus som inrymde cafe, bageri och bostad samt ett större uthus på tomten. Cafeet var en populär samlingsplats i många år. När Gertrud drog sig tillbaka fortsattes rörelsen av brodern Helge som drev den tills nedläggning. På 1980-talet köptes fastigheten av Skanska som byggde nuvarande hus och idag inrymmer bl a Folkvandervården.

BAGARGÅRDEN

Detta hus stod färdigt 1948 och kom från början att inrymma Larssons möbler, Johanssons herrekipering och Blomqvists bageri i gatuplanet. Bageriet hade även lokaler i källarplan. På övervåningen inreddes lägenheter. Idag är huset ombyggt och inrymmer lokaler för kommunens hemtjänst.

TURE FREDRIKSSONS- PIZZERIA- FASTIGHETSBYRÅ

Huset byggdes på 1940-talet av byggmästare Ture Fredriksson som också hade byggt sig ett bostadshus på Korskällevägen (numera rivet). I källaren har varit bl a fiskaffär och mjölkaffär. Lokalerna i gatuplanet hyste under många år banklokal och cykelaffär (Monark som drevs av Nils Carlin) medan övervåningen innehöll lägenheter. På 1970-talet köptes huset av Arne Carlsson som drev Golv och mattservice i många år. Idag är huset kraftigt ombyggt med bl a en våning till som innehåller lägenheter. Lokalerna i gatuplanet innehåller idag pizzeria Angela och Göte Karlssons fastighetsbyrå.

SUNDBERGSKA VILLAN- JILLES

Huset byggdes i början av 1900-talet av doktor Knut Sundberg som bl a var provinisialläkare i Håby (Sandklev). Senare köptes huset av veterinär A Th Matsson och det kallades i folkmun i många år "matssonska villan". På 1960-talet köptes huset av möbelhandlare Larsson som byggde till huset och flyttade Larssons möbler dit. Sedan har huset inrymt olika möbelaffärer till det för några år sedan blev Jilles antik och loppisbutik.

LÖNNERSKA, BENJAMINSSONS, NIKLASSONS- MUNKSHOPEN

Detta hus flyttades i början av 1900-talet från Lilla Foss. Det var ett vackert hus med sk snickarglädje i detaljerna. Det köptes senare av KJ Benjaminsson som hade taxi och bussrörelse. Då byggdes det lilla hus, numera rivet, som låg strax söder om det stora huset. Där har varit både cykelaffär och antikaffär i gatuplanet och garage i källarplan. Fastigheten köptes senare av Henning Niklasson som bl a hade taxi och senare SHELL-tappen vid Foss kvarn och senare Munkeland. Under Niklassons tid byggdes huset om till "funkishus". Efter Niklassons tid har det bl a funnits antikbutik och numera godisbutik i huset.

SOLLIDEN

Detta hus byggdes i början av 1900-talet och innehöll i många år speceriaffär och diversehandel. Denna drevs i många år av Isabella Sohlberg, därav namnet Solliden. Sedan har det varit cafe och pensionat (bl a Haglund och Månsson) och optikbutik (Bengt Josefsson). Numera är huset upprustat och verksamheten är Sollidens Spa.

BENGTTSSONSKA VILLAN

Huset byggdes tidigt 1900-tal av bankkamreren Sven Bengtsson. Han var i många år kommunens "starke man" och utöver sin tjänst som bankkamrer på Göteborgs handelsbank vid stationen en maktfaktor i samhället. Husets senare ägare blev Erling Sahlsten som hade taxirörelse och även hyrde ut rum i huset till elever i realskolan. Huset har i alla år varit privatbostad med undantag för några år då Byggnadsvård Wäst hade butik i ett nybyggt gårdshus.